

Napsal Arne Novák

(E*forum, 19. 10. 2022)

V souvislosti s chystanou debatou věnovanou dílu Adalberta Stiftera publikujeme dvojici drobných textů z let 1925 a 1936, jimiž se tohoto fenoménu dotkl Arne Novák. V prvním upozornil na žiloví poválečného rakouského revivalu (počínaje knihou Hermanna Bahra Adalbert Stifter. Eine Entdeckung /1919/), ve druhém se nechal inspirovat vydáním českého - Reynkova - překladu prózy Der Waldgänger.

mt

Obnovení Adalberta Stiftera

Lidové noviny 33, 1925, č. 478, 24. 9., s. 7; šifra ne

Zajímavým dokladem, kterak se poválečné Rakousko v oblasti intelektuální snaží rozpomenouti na to, v čem záleží jeho kulturní svéráz a původnost, jest obecná pozornost, již obracejí málem všickni vídeňští básníci k osobnosti a umění Adalberta Stiftera. Zralé a harmonické umění tohoto žáka a následovníka Goethova, jenž dovedl odolati všem svodům mladoněmecké časovosti a tendence, vzbudilo již podiv a lásku Nietzscheovu, a velký stylistu zařadil jeho prózu mezi řídké ukázky slohové schopnosti německé; nic mu při tom nevadil klasický idylismus laskavého rakouského pedagoga, nic jeho konzervativnost obracející se v klidném soustředění od měnivých forem kvapícího života společenského k stálému trvání přírody, již Stifter nejraději pozoroval a zachycoval na českých i rakouských svazích šumavských. Po Nietzscheových stopách šel pak H. Bahr, od něhož se datuje vlastně stifterovská renesance; ukázal, že právě pro Rakousko dnešní, které se na sebe samo rozpomíná, značí Stifter mnoho. Na Bahrův popud zařadilo pak lipské nakladatelství Insel do románové knihovny velkou Stifterovu skladbu *Witiko* a uspořádalo nové vydání Stifterových děl, k nimž napsal pozoruhodný úvod známý vídeňský esejista Felix Braun. Do souboru předních výpravných děl světové literatury *Epikon* pojato hlavní románové dílo Stifterovo *Nachsommer* a Hugo von Hofmannsthal doprovodil je skvělým patetickým esejem. Básník Richard Schaukal napsal studii o básnickém jazyku a slohu Stifterově a právě v Deutsche Verlagsanstalt v Stuttgartě vychází nevelká, ale hutná studie o Stifterovi od vídeňského prozaika Otty Stoeszla, jenž se zde hlásí k svému mistru a učiteli, melodickému prozaikovi idylických oblastí duše a společnosti.

Adalbert Stifter: Lesní poutník

Lidové noviny 44, 1936, č. 163, 30. 3., s. 5; šifra A. N.

Považuji za skutečnou čest a zásluhu brněnské knihomilské Pojerovy edice Atlantis, že vždy po několika knihách, uznávaných módou a na pohled aktuálních, sáhne po svazku nečasového, trvalého slovesného umění, které nestárne, naopak září v původním jasu mladosti po desetiletí, ano století. Jenom takto může překladová literatura působiti k upevnění vkusu a k výchově umělecké vnímavosti. I nacházíme v posledních spanilých svazečcích *Atlantidy* novely Stendhalovy a Villierse de L'Isle-Adama, povídky N. Hawthorna a Fiony Macleod, a dokonce i starou čínskou lyriku. Nyní k nim přistupuje Stifterův *Lesní poutník*, po Rilkeovi a Edschmidovi další ukázka z německé literatury. V řadě svých obrazů ze Šumavy napsal Adalbert Stifter, náš krajan podle rodiště a Goethův dědic podle umění, *Lesního poutníka (Der Waldgänger)* r. 1847, ale trvalo více než dvacet let, než povídka, původně vydaná v almanachu Iris, byla pojata do posmrtného souboru Stifterových novel, aniž se jí dostalo popularity, jaké se těšily alespoň v Rakousku starší jeho práce. Dělí nás tedy málem devadesát let od vzniku *Lesního poutníka* a opravdu jak tvářnost naší Šumavy kolem Vyššího Brodu, Čertovy stěny v první polovici vypravování, tak společenské poměry severoněmecké v půli druhé se do té míry změnil, že připadají jako dávná, nenávratná minulost. Bohužel, tichým a vzdáleným hlasem zašlé starobylosti promlouvá k nám také dvojí hlavní poselství Stifterovo z *Lesního poutníka*: pozbyli jsme nadobro onoho zbožně oddaného, poklidně rovnovážného, harmonicky posvátného poměru k přírodě, tkajícího daleko od lidí roucho věčnosti, o němž nám podává zprávu Stifterův popisný intimismus v oddílu *U lesních vod*, prostríbrném melodii Vltavinou. A stejně ztratila naše doba k těžké své škodě citově mravní jistotu, s jakou se v oddílu Na lesním úbočí nejčistší epikou řeší problémy soužití muže a ženy na manželském příběhu Jiřího a Corony - u srovnání s klasicky vyspělými lidmi Stifterovými stali jsme se v těchto věcech anarchisty a barbary. Adalbert Stifter, básník a vychovatel, malíř lesních zátiší a epik velké linie, zasvěcený snílek a mravní soudce v jedné osobě, obrací náš pohled nazpět: je v tom cosi očištného. Kdo se odevzdá rozvážnému a bezpečnému vedení velkého rakouského spisovatele, jenž se nevnucuje, užasne vděčně nad tím, do jaké míry jest tu romantický svět ovládnut klasičností názoru i výrazu a kterak - přes základní kompoziční nedostatek násilné dvojdílnosti! - zde prvek smyslový zůstává v rovnováze s čistou duševností skutečného goethovce. Jest nám, jako by doušek z chladného horského pramene sňal z nás únavu, mdlobu, nejistotu.